

TERVEYS- JA TALOUSPÄIVÄT · ROVANIEMI 2026

Hankintalain suorat ja epäsuorat vaikutukset

Klaus Kianen — toimitusjohtaja, LapIT Oy hallituksen jäsen, Kustos ry

Eduskunta hyväksyi muutokset kesäkuussa 2026 talousvaliokunnan mietinnön mukaisina

KÄYTÄNTÖÄ PARANTAVAT MUUTOKSET

Markkinakartoitus

Lähtökohtainen velvoite hyödyntää markkinakartoitusta tai -vuoropuhelua hankinnan valmistelussa.

Osiin jakaminen

EU-kynnysarvon ylittävissä hankinnoissa on perusteltava erikseen, jos hankintaa ei jaeta osiin.

Yksi tarjous

Avoimessa menettelyssä yhden tarjouksen jälkeen lähtökohtana on keskeytys tai uusi kilpailutus.

10 % KIISTANALAINEN MUUTOS

Hankintayksiköllä tulee olla vähintään 10 %:n omistusosuus sidosyksiköstä, jotta se voi käyttää sen palveluita.

VALMISTELUN KULKU — KRITIIKKI KOHDISTUI JUURI TÄHÄN

Kevät 2025	607 lausuntoa — 78 % lausujista vastusti 10 %:n omistusrajausta.
Lokakuu 2025	Kuntaliiton selvitys: 600 M€ lisälasku kuntasektorille.
Marraskuu 2025	Lainsäädännön arviointineuvosto: esityksessä oleellisia puutteita.
Helmikuu 2026	Esitys eduskuntaan oikeuskanslerin huolista huolimatta.
Kesäkuu 2026	Valiokunnat kirjasivat huolen vaikutusarvioinnin puutteesta. Esitys hyväksyttiin talousvaliokunnan mietinnön mukaisesti.

Sidosyksikkörajoitus 10 % lakiin

HE 2/2026 ja talousvaliokunnan mietintö TaVM 16/2026

Rajoitus koskee **vain osakeyhtiöitä**.

Edellytys sidosyksikön käytölle on, että **10 %:n vähimmäisomistus täyttyy** .

Omistuksen on oltava **suoraa omistusta** siihen sidosyksikköön, jolta palveluita ostetaan — tämä korvaa aiemman emo- ja tytäryhtiömuotoilun.

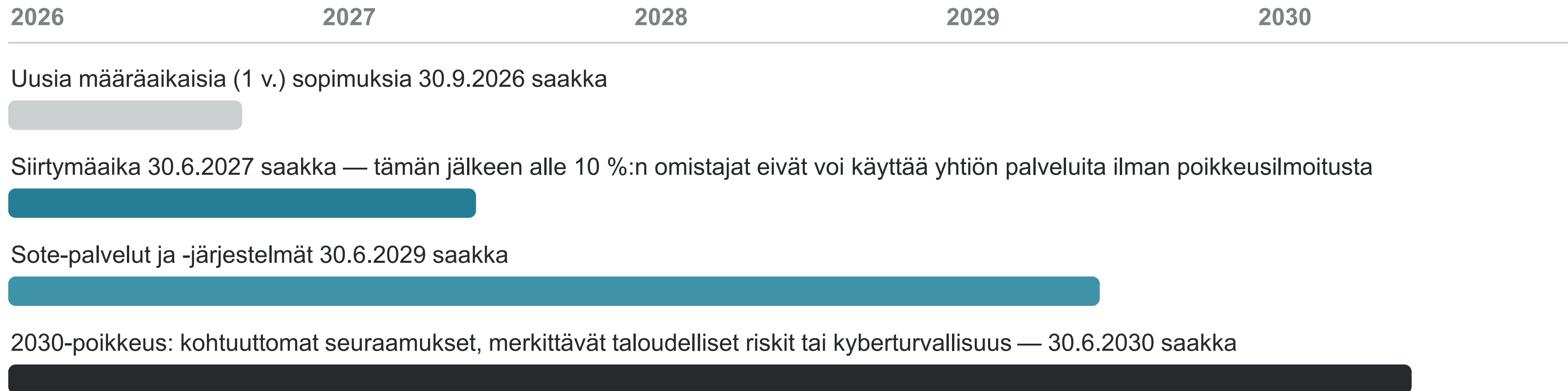
Alle 10 %:n omistajien tulee **irtisanoa hankintasopimuksensa** siirtymäajan loppuun mennessä.

Palveluita käyttämätön **pienomistaja voi jäädä yhtiöön** — sidosyksikköhankintasopimukset on kuitenkin irtisanottava.

Ei vaikuta määräysvaltaan: **määräysvalta ja 10 %:n omistus varmistetaan erikseen** .

Siirtymäajat

Laki voimaan kesäkuussa 2026

Poikkeus on yleinen

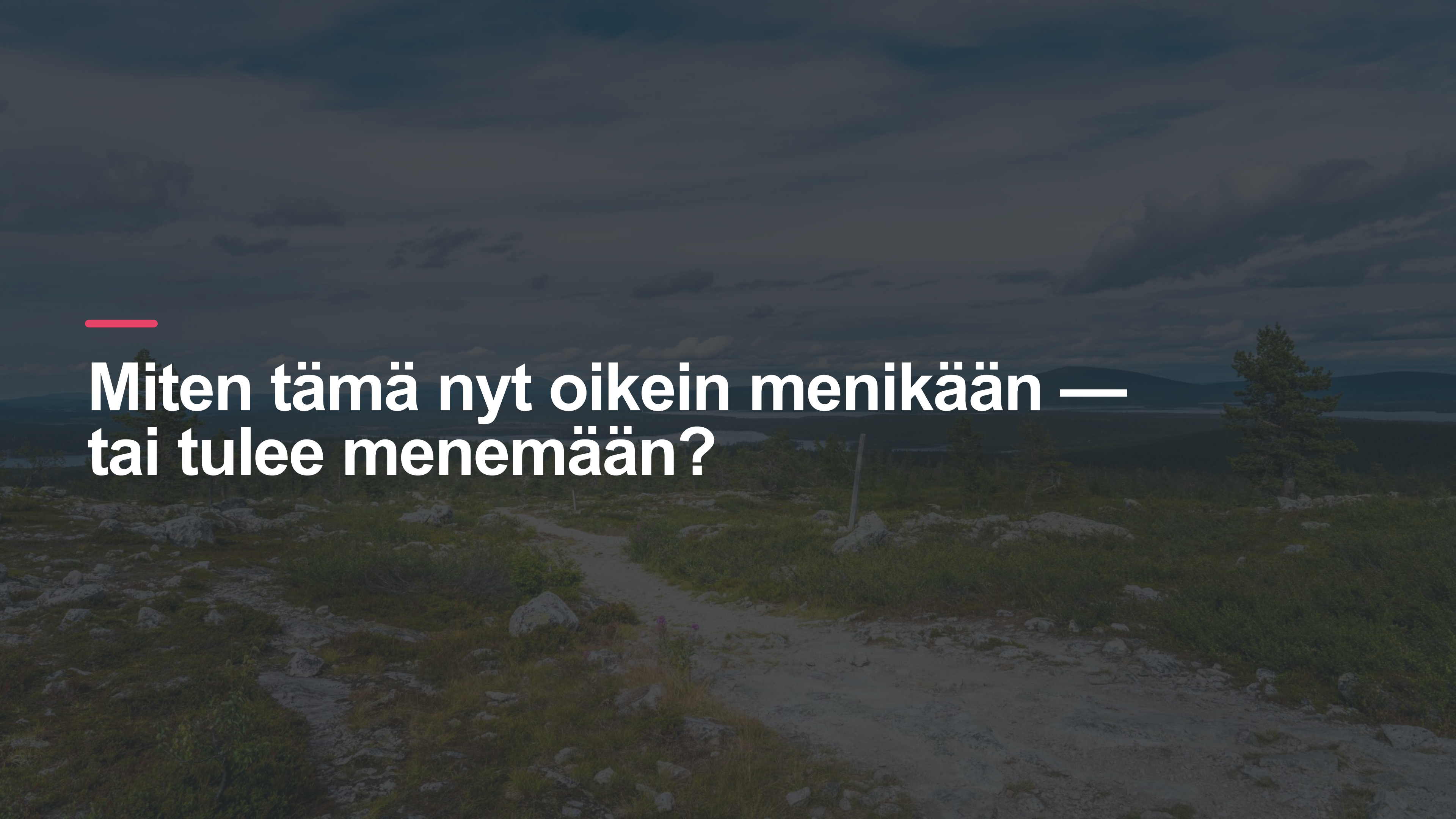
Toimialasta riippumaton. Yleiseen etuun liittyvistä pakottavista syistä sopimus voi päättyä viimeistään 30.6.2030.

Ilmoitus Valtiokonttorille

Hankintayksikön on ilmoitettava tällaisesta sopimuksesta viimeistään 30.9.2026. Valtiokonttori julkaisee tiedot verkkosivuillaan.

KKV valvoo

Kilpailu- ja kuluttajavirasto voi tarkastella määräysvallan toteutumista.

**Miten tämä nyt oikein menikään —
tai tulee menemään?**

Neljä näkökulmaa

01 Taloudelliset hyödyt vs. muutoksesta aiheutuvat kustannukset.

02 Muutoksen vaikutukset kohdistuvat erityisesti pieniin kuntiin ja hyvinvointialueiden tukipalveluyhtiöihin.

03 Vaihtoehtoiset järjestäytymismallit pienomistajille — tahoille, jotka tarvitsevat sidosyksiköiden mahdollistamaa yhteistyötä kaikkein eniten.

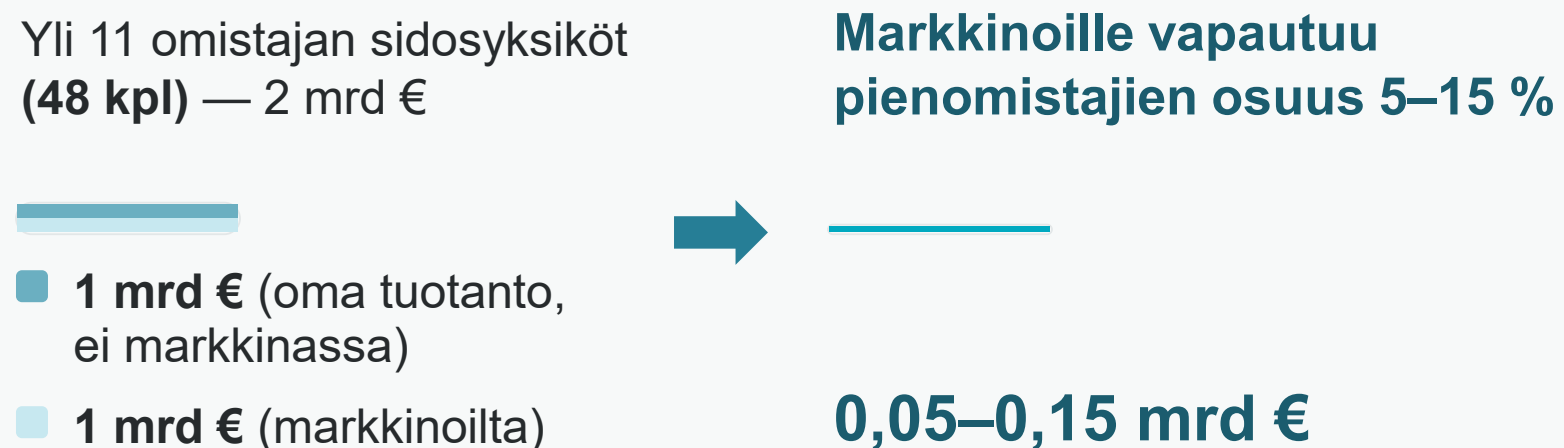
04 Valmisteilla oleva EU:n hankinta-asetus voi viedä pohjan koko kansalliselta muutokselta.

Taloudelliset hyödyt vs. muutoksesta aiheutuvat kustannukset

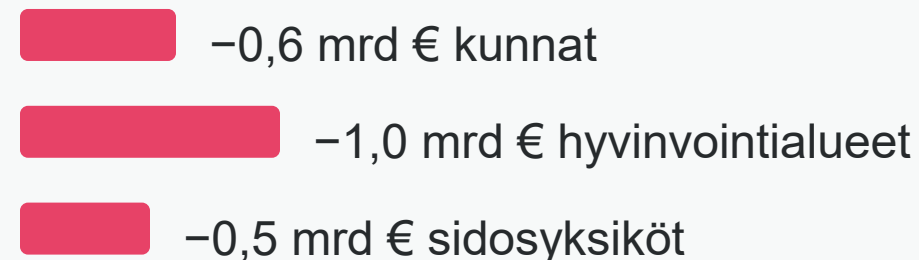
JULKISET HANKINNAT SIDOSYKSIKÖILTÄ JA KILPAILUTTAMINEN MARKKINOILLA

TARKASTELU 10 PROSENTIN VAIKUTUKSESTA MARKKINOIHIN

MUUTOSKUSTANNUS VÄHINTÄÄN (KERTAKUSTANNUS)

Yhteensä **–1–2 mrd €**

JOHTOPÄÄTÖKSET

Markkinaan siirtyvä osuus
0,05–0,15 mrd €

Pääomistajat (yli 10 %:n omistus) jatkavat sidosyksikön hyödyntämistä.

Muutuskustannus vähintään

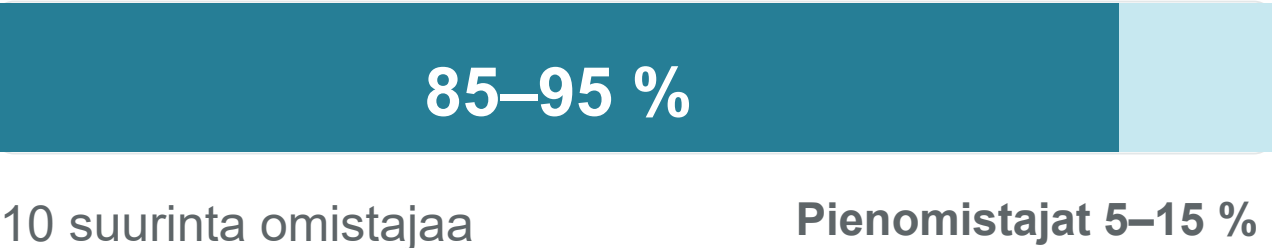
1–2 mrd €

Lähteet: Tutkimuslaitos.fi ja "Julkiset hankinnat: kokonaisvolyyymi ja datan hyödyntäminen" (VM 2021). Kunnille kohdistuvaa muutuskustannusta on arvioitu Kuntaliiton tilauksesta FCG:n toimesta, hyvinvointialueiden ja sidosyksiköiden muutuskustannuksia suhteutettu kunnille kohdistuviin kustannuksiin.

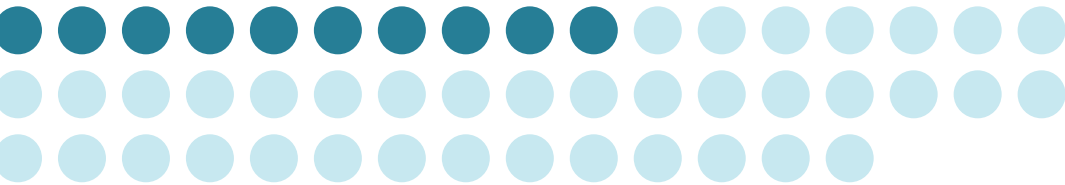
Vaikutukset kohdistuvat erityisesti pieniin kuntiin ja hyvinvointialueiden tukipalveluyhtiöihin

Hyvinvointialueilla ja isoimmilla kaupungeilla 10 %:n vaade jo täyttyy — markkinaaan vapautuvaa toimintaa syntyy näistä hyvin vähän. Vaikutus kohdistuu pienomistajiin: pieniin kuntiin ja hyvinvointialueiden tukipalveluyhtiöihin.

OSUUS SIDOSYKSIKÖN LIIKEVAIHDOSTA

OSUUS OMISTAJIEN LUKUMÄÄRÄSTÄ

Pienomistajia on lukumääräisesti moninkertainen määrä — pieni osuus liikevaihdosta, mutta suurin osa omistajista ja palvelua tarvitsevista organisaatioista.

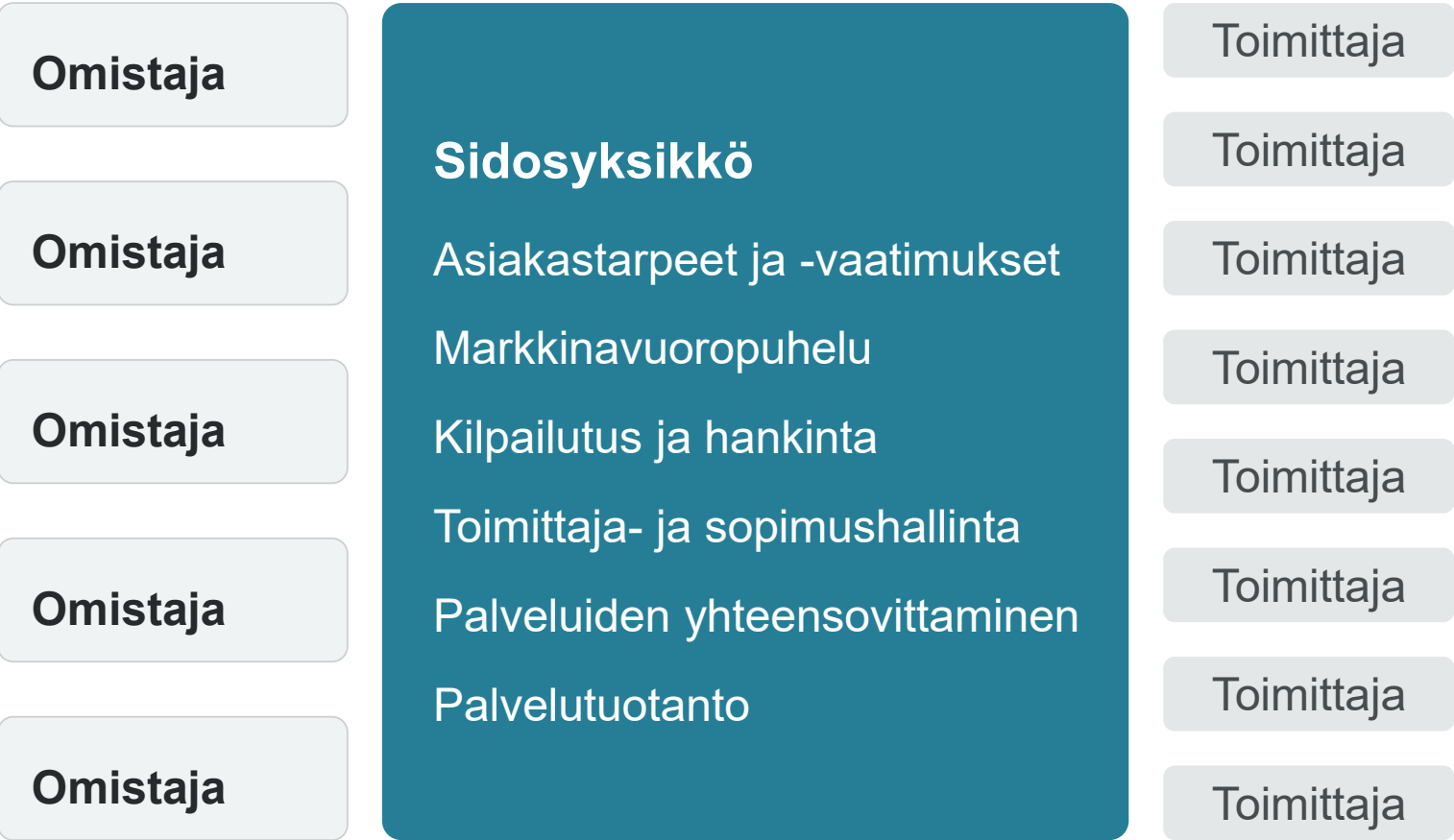
PIENOMISTAJIEN KYKY KOHDATA MUUTOS

Osaaminen ja resurssit Pienomistajat jäävät sidosyksikköyhteistyön ulkopuolelle — valmiiksi heikoimmassa asemassa palveluiden järjestämisessä ja kilpailuttamisessa.	Kustannukset ja jatkuvuus Kustannukset kasvavat. Resurssien riittämättömyys ja työvoimakustannukset uhkaavat toiminnan jatkuvuutta.
Kyberturvallisuus ICT-infrastruktuuripalveluissa riskit nousevat ja kyky varautua kyberuhkiin heikkenee toimivien rakenteiden pirstaloituessa.	Alueen pk-yritykset Maakuntien pk-yritykset menettävät liiketoimintaa suuryrityksille, kun paikalliset yhteistyörakenteet sidosyksiköiden kanssa purkautuvat.
Yhteishankinnat eivät ole neutraali vaihtoehto Heikko hankintaosaaminen ohjaa pienomistajat kansallisiin yhteishankintoihin. Suuryrityksillä on niissä etulyöntiasema: julkisen sektorin myyntitiimit, hankintajuridinen osaaminen ja taloudellinen asema MAO-prosesseihin.	

Palveluiden järjestäminen: itse vai sidosyksikköyhteistyössä

Palveluiden järjestäminen sidosyksikköyhteistyössä

Yhteiset resurssit ja osaaminen

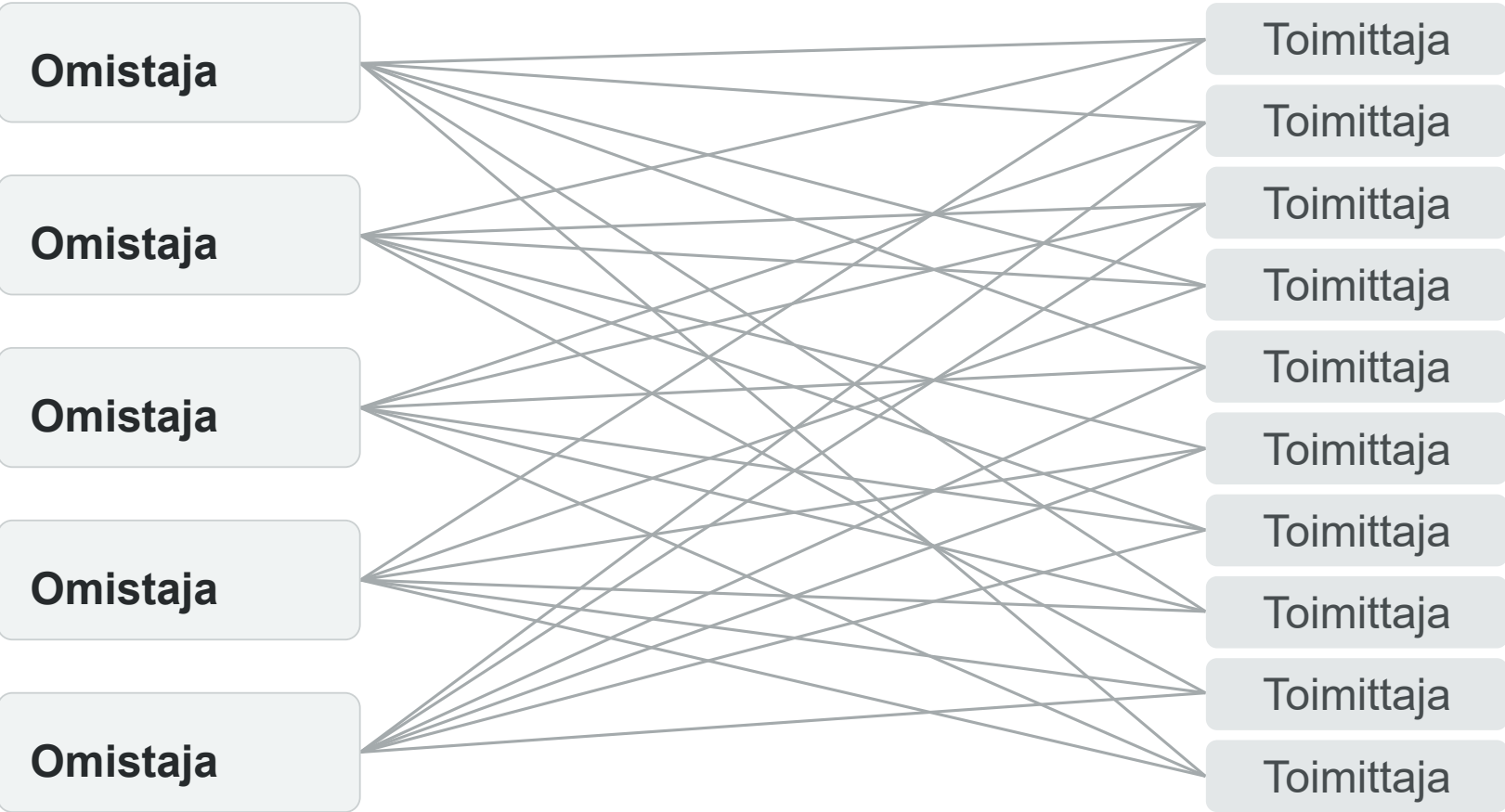

Yksi koordinoiva rakenne hoitaa tehtävät kertaalleen yhteisillä resursseilla: **yhtenäiset sopimukset ja yhteensovitetut palvelut** — myös pienimmät pääsevät mukaan.

RAHA JA TYÖPANOS → **ASIAKASARVO**

Jokainen organisaatio järjestää palvelut itse

Osalla ei riittävästi osaamista eikä resursseja

Ilman keskitettyä koordinaatiota jokainen kunta, kuntayhtymä, hyvinvointialue ja tukipalveluyhtiö muodostaa omat vastaavat yhteydet toimittajiin: **päällekkäiset sopimukset, määrittelyt ja riippuvuudet sekä organisaatiokohtainen resursointi- ja osaamistarve** — sama työ tehdään monta kertaa ja rakenne monimutkaistuu.

RAHA JA TYÖPANOS × 5 → **ASIAKASARVO?**

Pienomistajien järjestäytymismallit — case pienet kunnat

Pienessä kunnassa palveluiden järjestäminen on usein yhden ihmisen työpöydällä muiden tehtävien rinnalla.

PIENESSÄ KUNNASSA EI OLE OSAAMISTA EIKÄ RESURSSEJA...

- palveluiden tuottamiseen omana tuotantona
- tarvittavien kilpailutusten määrittelyyn ja läpivientiin
- tilaajan vastuulle kuuluvaan toimittaja- ja palveluhallintaan
- muutosjohtamiseen, kun henkilöstö on täystyöllistetty
- muutoskustannusten kohtaamiseen
- neuvotteluihin isojen ratkaisutoimijoiden kanssa — saati kiinnostavaan volyymihyötyyn

VAIHTOEHTOISET TOIMINTAMALLIT

Oma tuotanto

Kilpailutus markkinoilta

Yhteishankinta

Vastuukuntamalli

Kuntayhtymä

Osuuskuntamuoto

Uusi sidosyksikkö

Malleja on paperilla useita — mutta ilman riittäviä resursseja ja osaamista realistiset vaihtoehdot löytyvät yhteistyöstä.

Valmisteilla oleva EU:n hankintasäätely voi viedä pohjan koko kansalliselta lakimuutokselta

EU:ssa on valmistelussa hankintasäätelyn kokonaisuudistus. Julkisuuteen kesällä 2026 vuotaneen luonnoksen perusteella kyse ei olisi pienestä päivityksestä vaan isosta uudistuksesta — lopullinen sisältö on kuitenkin vielä avoin.

Luonnoksessa nykyiset direktiivit korvattaisiin suoraan sovellettavalla asetuksella : yhtenäiset säännöt kaikille ja vähemmän kansallista liikkumavaraa. Uudistus koskee laajaa kokonaisuutta — kuutta direktiiviä, kahta asetusta ja lukuisia delegoituja säädöksiä.

Toteutuessaan sidosyksiköiden ulosmyynti nousisi direktiivin mukaiseen 20 prosenttiin nykyisen 5 %:n tai 500 000 euron sijasta, ja juuri vahvistettu 10 %:n vähimmäisomistusvaade jouduttaisiin todennäköisesti poistamaan .

Syksy 2026 Valmistelu siirtyy parlamentin käsittelyyn. Sisältö voi vielä muuttua olennaisesti, ja soveltaminen ajoittuu siirtymäaikojen myötä myöhemmäksi.

MAHDOLLISIA MUUTOKSIA — JULKISUUTEEN VUODETUN LUONNOKSEN PERUSTEELLA

- Hankintamenettelyjä yksinkertaistettaisiin ja hallinnollista taakkaa kevennettäisiin. Lähtökohdaksi tulisi uusi **avoin neuvottelumenettely**.
- Hankintayksiköiden tulisi julkaista ennakollinen **hankintasuunnitelma eli kilpailutuskalenteri** tulevista hankinnoista.
- Laadun painoarvo tarjousten vertailussa olisi lähtökohtaisesti vähintään **30 %** — työvoimavaltaisissa hankinnoissa 50 %.
- Ympäristö-, sosiaaliset ja innovaatiotavoitteet vahvistuisivat: kiertotalous, työehdot ja työolot sekä innovatiiviset hankinnat.
- Turvallisuus ja toimitusvarmuus nousisivat keskeiseen rooliin: kyberturvallisuus, kriittinen infrastruktuuri ja strategiset riippuvuudet.
- EU:ssa valmistettujen tuotteiden ja palveluiden suosimista mahdollistettaisiin nykyistä laajemmin.

Kohdat perustuvat luonnokseen — eivät vahvistettuun säätelyyn.

YHTEENVETO

10 %:n vähimmäisomistusvaateella ei todennäköisesti saavuteta toivottuja vaikutuksia

- 01 Vaikutukset kohdistuvat pienomistajiin — pieniin kuntiin ja hyvinvointialueiden tukipalveluyhtiöihin. Pääomistajilla 10 %:n vaade jo täyttyy.
- 02 Markkinoille vapautuva liikevaihto jää todennäköisesti oletettua pienemmäksi (0,05–0,15 mrd €), kun kertaluonteiset muutoskustannukset ovat merkittävästi suuremmat.
- 03 Vaihtoehtoja on paperilla useita, mutta ilman riittäviä resursseja ja osaamista realistiset ratkaisut löytyvät edelleen yhteistyöstä . Yhteistyön purkaminen ei poista yhteistyön tarvetta — hallinnollinen kuorma, kustannukset ja kyberturvallisuusriskit siirtyvät niille, joilla on vähiten kantokykyä.
- 04 Valmisteilla oleva EU:n hankintasäätely voi vuodetun luonnoksen perusteella korvata kansalliset vaatimukset — myös juuri vahvistetun 10 %:n vähimmäisomistusvaateen. Sisältö ja aikataulu ovat vielä avoinna.

Toimeenpanemmeko lähivuodet kansallista lakimuutosta vahinkoineen, jos EU-säätely korvaa sen pian voimaantulonsa jälkeen?

Kiitos

Terveys- ja talouspäivät · Rovaniemi 2026